GENERALINIO ADVOKATO
ANTHONY MICHAEL COLLINS IŠVADA,
paskelbta 2023 m. gegužės 4 d.[1]

Byla C-560/20

CR,
GF,
TY
institucija atsakovė:
Landeshauptmann von Wien

(*Verwaltungsgericht Wien* (Vienos administracinis teismas, Austrija) pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

(Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Imigracijos politika – Teisė į šeimos susijungimą – Direktyva 2003/86/EB – Pabėgėlių šeimos susijungimas – Nelydimas nepilnametis – 10 straipsnio 3 dalies a punktas – Tėvai, kurie kreipiasi dėl šeimos susijungimo su pabėgėlio statusą turinčiu nelydimu nepilnamečiu kartu su negalią turinčia suaugusia pabėgėlio seserimi – 10 straipsnio 2 ir 3 dalyse nenurodytas pabėgėlio šeimos narys – 3 straipsnio 5 dalis – Valstybių narių galimybė priimti palankesnes nuostatas – 4 straipsnio 2 dalies b punktas – Šeimos susijungimas su globėjo suaugusiais nesusituokusiais vaikais, kurie dėl sveikatos būklės negali patys patenkinti savo poreikių – 17 straipsnis – Prašymų dėl šeimos susijungimo nagrinėjimas atsižvelgiant į kiekvieną konkretų atvejį – Proporcingas ir pagrįstas visų svarbių interesų įvertinimas – Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 7 straipsnis ir 24 straipsnio 2 ir 3 dalys“

I. Įžanga

1. Šis *Verwaltungsgericht Wien* (Vienos administracinis teismas, Austrija) prašymas priimti prejudicinį sprendimą susijęs su nelydimo nepilnamečio pabėgėlio tėvų ir suaugusios neįgalios sesers teise į šeimos susijungimą[2]. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia išsiaiškinti datą, nuo kurios turi būti vertinamas pabėgėlio, kaip nepilnamečio, statusas. Jam taip pat kyla klausimas, ar pagal Sąjungos teisę leidimas gyventi šalyje turi būti išduotas nelydimo nepilnamečio pabėgėlio neįgaliai suaugusiai seseriai, jeigu dėl atsisakymo išduoti jai šį leidimą tėvai negalėtų pasinaudoti teise į šeimos susijungimą.

[1] Originalo kalba: anglų.

[2] Kaip apibrėžta 2003 m. rugsėjo 22 d. Tarybos direktyvos 2003/86/EB dėl teisės į šeimos susijungimą (OL L 251, 2003, p. 12; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 6 t., p. 224) 2 straipsnio b ir f punktuose.

II. Teisinis pagrindas

A. Sąjungos teisė

2. Direktyvos 2003/86 2 straipsnio c punkte sąvoka „globėjas“ apibrėžta taip: „<…> – trečiosios šalies pilietis, teisėtai gyvenantis valstybėje narėje ir pateikiantis prašymą arba kurio šeimos nariai prašo šeimos susijungimo, kad prisijungtų prie jo;“

3. Direktyvos 2003/86 2 straipsnio f punkte sąvoka „nelydimas nepilnametis“ apibrėžta taip: „aštuoniolikos metų neturintys trečiosios šalies piliečiai arba asmenys be pilietybės, atvykstantys į valstybių narių teritoriją, nelydimi pagal įstatymą ar paprotį atsakingo pilnamečio, ir iki tol, kol jo nesiima veiksmingai globoti toks asmuo, arba nepilnamečiai, kurie tampa nelydimi jiems atvykus į valstybių narių teritoriją“.

4. Direktyvos 2003/86 3 straipsnio 5 dalyje nurodyta, kad ši direktyva neturi poveikio valstybių narių galimybei priimti ar toliau taikyti palankesnes nuostatas.

5. Pagal Direktyvos 2003/86 4 straipsnio 2 dalies b punktą valstybės narės, vadovaudamosi šia direktyva ir laikydamosi jos IV skyriuje nustatytų sąlygų, gali leisti atvykti ir apsigyventi globėjo arba jo sutuoktinio suaugusiems nesusituokusiems vaikams, jeigu jie objektyviai negali tenkinti savo poreikių dėl savo sveikatos būklės.

6. Direktyvos 2003/86 10 straipsnyje numatyta:

„<…>

2. Valstybės narės gali leisti šeimos susijungimą su kitais 4 straipsnyje nenurodytais šeimos nariais, jei jie yra pabėgėlio išlaikomi.

3. Jei pabėgėlis yra nelydimas nepilnametis, valstybės narės:

a) leidžia šeimos susijungimo tikslu atvykti [į šalį] ir gyventi [joje] jo pirmojo giminystės laipsnio tiesiąja aukštutine linija giminėms [pirmos eilės tiesiosios aukštutinės linijos giminaičiams], netaikydamos 4 straipsnio 2 dalies a punkte nustatytų sąlygų[.]

<…>“

7. Direktyvos 2003/86 12 straipsnyje nurodyta:

„1. Nukrypstant nuo 7 straipsnio, valstybės narės nereikalauja, kad pabėgėlis ir (arba) jo šeimos narys (-iai) pateiktų kartu su prašymais dėl tų šeimos narių, kurie yra nurodyti 4 straipsnio 1 dalyje, įrodymų, kad pabėgėlis atitinka 7 straipsnyje išdėstytus reikalavimus.

<…>

Valstybės narės gali reikalauti, kad pabėgėlis atitiktų 7 straipsnio 1 dalyje nurodytas sąlygas, jei prašymas dėl šeimos susijungimo nepateikiamas per tris mėnesius nuo pabėgėlio statuso suteikimo.

<…>“

B. Austrijos teisė

8. Bylai svarbios nacionalinės teisės nuostatos išdėstytos 2005 m. rugpjūčio 16 d. *Bundesgesetz über die Niederlassung und den Aufenthalt in Österreich (Niederlassungs-und Aufenthaltsgesetz – NAG)* (Federalinis įstatymas dėl įsikūrimo ir gyvenimo Austrijoje, toliau – NAG)[3] 11 ir 46 straipsniuose ir 2005 m. rugpjūčio 16 d. *Bundesgesetz über die Gewährung von Asyl* (*Asylgesetz 2005*) (Federalinis įstatymas dėl prieglobsčio suteikimo (2005 m. Prieglobsčio įstatymas), toliau – *AsylG 2005*)[4] 34 ir 35 straipsniuose.

III. Pagrindinės bylos faktinės aplinkybės ir prejudiciniai klausimai

9. RI yra Sirijos pilietis, gimęs 1999 m. rugsėjo 1 d. 2015 m. gruodžio 31 d. jis atvyko į Austriją kaip nelydimas nepilnametis ir 2016 m. sausio 8 d. pateikė tarptautinės apsaugos prašymą. *Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl* (Federalinė imigracijos ir prieglobsčio tarnyba, Austrija) suteikė RI pabėgėlio statusą, kai jis buvo nepilnametis, ir apie šį sprendimą jam pranešė 2017 m. sausio 5 d. 2017 m. balandžio 6 d., praėjus trims mėnesiams ir vienai dienai, IR tėvai CR ir GF, taip pat jo suaugusi sesuo TY[5] kreipėsi[6] į Austrijos ambasadą Sirijoje dėl leidimo atvykti į Austriją ir gyventi joje šeimos susijungimo tikslu. Šių prašymų pateikimo momentu RI buvo nepilnametis. Austrijos ambasada juos atmetė, motyvuodama tuo[7], kad per šeimos susijungimo procedūrą RI tapo pilnametis. Šis sprendimas nebuvo apskųstas ir 2018 m. birželio 26 d. tapo galutinis.

10. 2018 m. liepos 11 d. CR, GF ir TY pateikė *Landeshauptmann von Wien* (Vienos federalinės žemės vyriausybės vadovas) prašymus išduoti leidimus gyventi šalyje šeimos susijungimo tikslu pagal NAG 46 straipsnio 1 dalies 2 punktą. CR ir GF rėmėsi savo teisėmis, suteikiamomis pagal Direktyvą 2003/86. TY savo prašymą grindė Europos žmogaus teisių konvencijos (EŽTK) 8 straipsniu. 2020 m. balandžio 20 d. *Landeshauptmann von Wien* (Vienos federalinės žemės vyriausybės vadovas) atmetė šiuos prašymus, motyvuodamas tuo, kad jie nebuvo pateikti per tris mėnesius nuo pabėgėlio statuso pripažinimo RI dienos.

11. CR, GF ir TY (toliau – pareiškėjai) apskundė tokius sprendimus *Verwaltungsgericht Wien* (Vienos administracinis teismas). Šiam teismui, be kita ko, kyla klausimas, ar pareiškėjai turi teisę į šeimos susijungimą pagal Direktyvos 2003/86 10 straipsnio 3 dalies a punktą, atsižvelgiant į tai, kad vykstant šeimos susijungimo procedūrai RI tapo pilnametis. Jeigu į šį klausimą būtų atsakyta neigiamai, jis nori sužinoti, kada šis prašymas dėl šeimos susijungimo turėjo būti pateiktas, kad ši teisė egzistuotų.

12. Po posėdžio *Verwaltungsgericht Wien* (Vienos administracinis teismas) konstatavo, kad pareiškėjai neturi teisės į „normaliu“ laikomą būstą[8], neturi „ligos draudimo“[9] ir negauna pastovių ir nuolatinių pajamų[10]. Vadinasi, jie neatitinka Direktyvos 2003/86 7 straipsnio reikalavimų. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas taip pat konstatavo, kad TY, kuri gyvena su savo tėvais Sirijoje, serga cerebriniu paralyžiumi, todėl juda tik neįgaliojo

3 *BGBl.* I, 100/2005. Šioje byloje taikoma 2018 m. rugpjūčio 14 d. redakcija. *BGBl.* I, 56/2018.

4 *BGBl.* I, 100/2005. Šioje byloje taikoma 2017 m. spalio 18 d. redakcija. *BGBl.* I, 145/2017.

5 Gimusi 1988 m. rugpjūčio 15 d. CR, GF ir TY yra Sirijos piliečiai.

6 Pagal *AsylG 2005* 35 straipsnį.

7 Apie sprendimą atmesti šiuos prašymus buvo pranešta 2018 m. gegužės 29 d.

8 Žr. Direktyvos 2003/86 7 straipsnio 1 dalies a punktą.

9 Žr. Direktyvos 2003/86 7 straipsnio 1 dalies b punktą.

10 Žr. Direktyvos 2003/86 7 straipsnio 1 dalies c punktą.

vežimėlyje ir jai reikalinga kasdienė asmeninė priežiūra, įskaitant pagalbą valgant. Ją prižiūri jos motina CR. TY tėvai negali palikti jos vienos, nes Sirijoje nėra galimybės gauti priežiūros, kurią teikia jos motina, o kiti šeimos nariai ten negyvena.

13. *Verwaltungsgericht Wien* (Vienos administracinis teismas) nusprendė: kadangi Austrijos Respublika netaiko Direktyvos 2003/86 10 straipsnio 2 dalyje numatytos galimybės, pagal Austrijos teisę TY nėra šeimos narė šeimos susijungimo tikslais. Taigi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad RI tėvai būtų priversti atsisakyti teisės į šeimos susijungimą pagal Direktyvos 2003/86 10 straipsnio 3 dalies a punktą, jei RI sesuo TY negautų leidimo gyventi šalyje tuo pačiu metu kaip ir jie. Jis klausia, ar SESV 20 straipsnio išaiškinimas sprendimuose *Ruiz Zambrano* [11] ir *Dereci ir kt.* [12] gali būti taikomas pagal analogiją teisės į šeimos susijungimą įgyvendinimui pagal Direktyvos 2003/86 10 straipsnio 3 dalies a punktą, siekiant išplėsti šios direktyvos taikymo sritį, apimant kitas asmenų kategorijas nei aiškiai joje nurodytosios. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pabrėžia, kad pagal Austrijos teisę TY galėtų gauti leidimą gyventi šalyje dėl privalomųjų priežasčių, susijusių su jos privačiu ir šeimos gyvenimu pagal EŽTK 8 straipsnį. Vis dėlto jis mano, kad teisė į leidimą gyventi šalyje pagal Sąjungos teisę gali suteikti didesnę apsaugą nei ta, kuri galėtų būti suteikiama, Austrijos valdžios institucijoms taikant EŽTK 8 straipsnį.

14. Šiomis aplinkybėmis *Verwaltungsgericht Wien* (Vienos administracinis teismas) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar pabėgėlio, kuris prieglobsčio prašymą pateikė kaip nelydimas nepilnametis ir kuriam dar kaip nepilnamečiui prieglobstis buvo suteiktas, tėvai, kurie yra trečiosios šalies piliečiai, gali ir toliau remtis [Direktyvos 2003/86] 2 straipsnio f punktu, siejamu su jos 10 straipsnio 3 dalies a punktu, jeigu pabėgėlis tapo pilnametis po to, kai jam buvo suteiktas prieglobstis, bet dar vykstant leidimo gyventi šalyje išdavimo jo tėvams procedūrai?

2. Jeigu į pirmąjį klausimą būtų atsakyta teigiamai: ar tokiu atveju taikomas reikalavimas, kad trečiosios šalies piliečio tėvai prašymą dėl šeimos susijungimo, kaip nustatyta 2018 m. balandžio 12 d. Teisingumo Teismo sprendime *A ir S* (C-550/16, EU:C:2018:248, 61 punktas), „iš esmės [pateiktų] per tris mėnesius nuo datos, kai atitinkamas „nepilnametis“ buvo pripažintas pabėgėliu“?

3. Jeigu į pirmąjį klausimą būtų atsakyta teigiamai: ar pilnametei pripažinto pabėgėlio seseriai reikia išduoti leidimą gyventi šalyje tiesiogiai remiantis Sąjungos teise, jeigu pabėgėlio tėvai tuo atveju, jeigu leidimas gyventi šalyje pilnametei pabėgėlio seseriai nebūtų išduotas, faktiškai būtų priversti atsisakyti teisės į šeimos susijungimą pagal [Direktyvos 2003/86] 10 straipsnio 3 dalies a punktą, nes pilnametei pabėgėlio seseriai dėl sveikatos būklės būtina nuolatinė tėvų priežiūra, todėl ji negali likti viena kilmės valstybėje?

4. Jeigu į antrąjį klausimą būtų atsakyta teigiamai: kokiais kriterijais reikia remtis vertinant, ar toks prašymas dėl šeimos susijungimo „iš esmės“ buvo pateiktas per tris mėnesius nuo datos, apibrėžtos 2018 m. balandžio 12 d. Teisingumo Teismo sprendime *A ir S* (C-550/16, EU:C:2018:248, 61 punktas)?

[11] 2011 m. kovo 8 d. Sprendimas *Ruiz Zambrano* (C-34/09, EU:C:2011:124).

[12] 2011 m. lapkričio 15 d. Sprendimas *Dereci ir kt.* (C-256/11, EU:C:2011:734).

5. Jeigu į antrąjį klausimą būtų atsakyta teigiamai: ar pabėgėlio tėvai ir toliau gali remtis savo teise į šeimos susijungimą pagal [Direktyvos 2003/86] 10 straipsnio 3 dalies a punktą, jeigu nuo datos, kada nepilnametis buvo pripažintas pabėgėliu, iki datos, kada jie pateikė prašymą dėl šeimos susijungimo, praėjo trys mėnesiai ir viena diena?

6. Ar valstybė narė per šeimos susijungimo procedūrą pagal [Direktyvos 2003/86] 10 straipsnio 3 dalies a punktą gali iš pabėgėlio tėvų iš esmės reikalauti, kad jie atitiktų [Direktyvos 2003/86] 7 straipsnio 1 dalies sąlygas?

7. Ar reikalavimas atitikti [Direktyvos 2003/86] 7 straipsnio 1 dalyje nustatytas sąlygas sprendžiant šeimos susijungimo pagal [Direktyvos 2003/86] 10 straipsnio 3 dalies a punktą klausimą priklauso nuo to, ar, kaip nustatyta [Direktyvos 2003/86] 12 straipsnio 1 dalies trečioje pastraipoje, prašymas dėl šeimos susijungimo buvo pateiktas per tris mėnesius nuo pabėgėlio statuso suteikimo?“

IV. Procesas Teisingumo Teisme

15. 2021 m. liepos 9 d. Teisingumo Teismo pirmininkas sustabdė šios bylos nagrinėjimą, kol bus priimtas galutinis sprendimas byloje C-279/20 ir sujungtose bylose C-273/20 ir C-355/20. 2022 m. rugpjūčio 8 d. Teisingumo Teismas užklausė prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo, ar, atsižvelgiant į minėtose bylose priimtus sprendimus, jis pageidauja, kad jo prašymas priimti prejudicinį sprendimą arba jo dalis būtų toliau nagrinėjama[13]. 2022 m. rugsėjo 6 d. prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas atsiėmė pirmąjį prejudicinį klausimą, tačiau toliau prašė nagrinėti antrąjį–septintąjį klausimus.

16. Pareiškėjai, Nyderlandų ir Austrijos vyriausybės bei Europos Komisija pateikė rašytines pastabas. 2023 m. vasario 14 d. teismo posėdyje šios šalys buvo išklausytos ir atsakė į Bendrojo Teismo pateiktus klausimus.

V. Vertinimas

17. Atsižvelgdamas į Teisingumo Teismo prašymą, savo išvadoje analizuosiu tik trečiąjį klausimą[14].

18. *Verwaltungsgericht Wien* (Vienos administracinis teismas) iš esmės klausia, ar trečiosios šalies pilietė, nelydimo nepilnamečio pabėgėlio suaugusi sesuo, kuri dėl sveikatos būklės yra visiškai priklausoma nuo savo tėvų, turi teisę gauti leidimą gyventi šalyje pagal Sąjungos teisę, jei atsisakymas išduoti šį leidimą užkirstų jos tėvams kelią pasinaudoti teise į šeimos susijungimą[15]. Pareiškėjai ir Komisija mano, kad į šį klausimą reikia atsakyti teigiamai. Nyderlandų ir Austrijos vyriausybės siūlo pateikti neigiamą atsakymą.

[13] 2022 m. rugpjūčio 1 d. Sprendimas *Bundesrepublik Deutschland (Šeimos susijungimas su vaiku, kuris sulaukė pilnametystės)* (C-279/20, EU:C:2022:618) ir 2022 m. rugpjūčio 1 d. Sprendimas *Bundesrepublik Deutschland (Šeimos susijungimas su nepilnamečiu pabėgėliu*) (C-273/20 ir C-355/20, EU:C:2022:617).

[14] Kadangi trečiasis ir šeštasis klausimai iš dalies sutampa, atsakysiu į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo šeštąjį klausimą tiek, kiek tai būtina siekiant padėti Teisingumo Teismui priimti sprendimą.

[15] Trečiasis klausimas grindžiamas prielaida, kad pabėgėlio (RI), kuris paprašė prieglobsčio ir gavo jį kaip nelydimas nepilnametis, nesulaukęs pilnametystės, tėvai, trečiosios šalies piliečiai (CR ir GF), gali remtis Direktyvos 2003/86 2 straipsnio f punktu, siejamu su jos 10 straipsnio 3 dalies a punktu, net jei šis pabėgėlis sulaukė pilnametystės po to, kai jam buvo suteiktas prieglobstis, bet dar vykstant šeimos susijungimo procedūrai.

19. Pareiškėjai teigia, kad, atsižvelgiant į TY sveikatos būklę, atsisakymas leisti jai susijungti su šeima reikštų, kad jos tėvai, CR ir GF, negalėtų pasinaudoti teise į šeimos susijungimą su sūnumi RI, todėl ši teisė netektų praktinio poveikio. Toks rezultatas prieštarauja Direktyvos 2003/86 tikslui skatinti šeimos susijungimą ir reikalavimui ypač atsižvelgti į pabėgėlių padėtį. Jis taip pat prieštarauja veiksmingumo principui, pagal kurį nacionalinės teisės nuostatos neturi padaryti naudojimosi Sąjungos teisės suteiktomis teisėmis praktiškai neįmanomo ar pernelyg sudėtingo. Komisija taip pat mano, kad Direktyvos 2003/86 10 straipsnio 3 dalies a punktas turi būti aiškinamas taip, kad į jo taikymo sritį būtų įtraukta nelydimo nepilnamečio pabėgėlio pilnametė neįgali sesuo, kad galėtų pasinaudoti susijungimo su tėvais galimybe.

20. Nyderlandų vyriausybė mano, kad Direktyvos 2003/86 10 straipsnio 3 dalies a punkto taikymo sritį išplėtus taip, kad į ją būtų įtraukta nelydimo nepilnamečio pabėgėlio suaugusi neįgali sesuo, šios direktyvos nuostatos, kuriomis valstybėms narėms aiškiai leidžiama išplėsti ratą asmenų, kuriems gali būti taikomas šeimos susijungimas, taptų neveiksmingos. Austrijos vyriausybė teigia, kad Direktyvos 2003/86 taikymo srities išplėtimas prieštarauja aiškiai Sąjungos teisės aktų leidėjo valiai, nes šioje priemonėje išsamiai apibrėžiamos asmenų, pagal ją turinčių teisę į šeimos susijungimą, kategorijos.

21. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad RI teisės į šeimos susijungimą su tėvais įgyvendinimas priklauso nuo teisės gyventi šalyje suteikimo TY kartu su jos tėvais [16]. Taigi pirma išnagrinėsiu RI teisę į šeimos susijungimą su tėvais pagal Sąjungos teisę, o tada – ar TY turi teisę į leidimą gyventi šalyje pagal šią teisę.

A. Nelydimo nepilnamečio pabėgėlio teisė į šeimos susijungimą su tėvais – Direktyvos 2003/86 10 straipsnio 3 dalies a punktas

22. Siekiant palengvinti trečiųjų šalių piliečių integraciją valstybėse narėse, leidžiant šeimos gyvenimą šeimos susijungimo būdu, Direktyvoje 2003/86 nustatytos valstybių narių teritorijoje teisėtai gyvenančių trečiųjų šalių piliečių naudojimosi šeimos susijungimo teise sąlygos [17]. Direktyvos 2003/86 5 straipsnio 5 dalyje valstybės narės įpareigojamos prašymus susijungti su šeima nagrinėti atsižvelgdamos į visų atitinkamų nepilnamečių vaikų interesus ir siekdamos skatinti šeimos gyvenimą [18]. Direktyva 2003/86 turi būti aiškinama ir taikoma atsižvelgiant, be kita ko, į Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 7 straipsnį ir 24 straipsnio 2 ir 3 dalis [19]. Chartijos 7 straipsnyje pripažįstama teisė į privataus ir šeimos gyvenimo gerbimą [20]. Ši nuostata turi būti siejama su pareiga atsižvelgti į vaiko interesą, pripažįstamą Chartijos 24 straipsnio 2 dalyje. Taip pat reikia atsižvelgti į Chartijos 24 straipsnio 3 dalyje išreikštą būtinybę vaikui reguliariai palaikyti asmeninius santykius su savo abiem tėvais [21].

[16] Direktyvos 2003/86 13 straipsnio 2 dalyje numatyta, kad „atitinkama valstybė narė šeimos nariams suteikia pirmąjį leidimą gyventi bent vieneriems metams. Šis leidimas gyventi yra atnaujinamas“. Direktyvos 2003/86 13 straipsnio 1 dalyje taip pat numatyta, kad, patenkinusi prašymą susijungti su šeima, „atitinkama valstybė narė tuojau pat leidžia šeimos nariui ar nariams atvykti“.

[17] Jos nurodytos Direktyvos 2003/86 4 konstatuojamojoje dalyje ir 1 straipsnyje.

[18] 2022 m. rugpjūčio 1 d. Sprendimas *Bundesrepublik Deutschland (Šeimos susijungimas su nepilnamečiu pabėgėliu)* (C-273/20 ir C-355/20, EU:C:2022:617, 35 ir 39 punktai).

[19] Žr. Direktyvos 2003/86 2 konstatuojamąją dalį.

[20] Kadangi Chartijos 7 straipsnyje įtvirtintos teisės atitinka EŽTK 8 straipsnio 1 dalyje užtikrinamas teises, jų reikšmė ir taikymo sritis yra tokia pati: 2011 m. lapkričio 15 d. Sprendimas *Dereci ir kt.* (C-256/11, EU:C:2011:734, 70 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

[21] 2019 m. kovo 13 d. Sprendimas *E.* (C-635/17, EU:C:2019:192, 55 ir 56 punktai ir juose nurodyta jurisprudencija).

23. Direktyvos 2003/86 4 straipsnyje išvardijami trečiosios šalies piliečio šeimos nariai, kuriems valstybės narės turi ar gali, nelygu atvejis, pripažinti teisę į šeimos susijungimą, kaip tai suprantama pagal šią direktyvą[22]. Direktyvos 2003/86 4 straipsnio 1 dalyje reglamentuojama globėjo šeimos siaurąja prasme narių, t. y. jo sutuoktinio ir nepilnamečių vaikų, teisė į šeimos susijungimą[23]. Direktyvos 2003/86 4 straipsnio 2 dalies a punkte numatyta, kad tam tikromis aplinkybėmis valstybės narės gali leisti šeimos susijungimą globėjo tėvams arba jo ar jos sutuoktiniui. Taigi nustatyti šeimos susijungimo su tėvais galimybę iš esmės priklauso kiekvienos valstybės narės kompetencijai remiantis šia nuostata. Naudojimasis ja, be kita ko, siejamas su sąlyga, kad tėvai būtų globėjo išlaikomi ir kad kilmės šalyje jie negautų deramos šeimos paramos[24]. Naudojimasis Direktyvos 2003/86 4 straipsnio 2 dalies a punkte numatyta teise į šeimos susijungimą taip pat siejamas su „[Direktyvos 2003/86] IV skyriuje nustatytų sąlygų“ laikymusi.

24. Pagal Direktyvos 2003/86 IV skyriaus 7 straipsnio 1 dalį valstybėms narėms leidžiama reikalauti įrodyti, kad globėjas turi: a) būstą, kuris atitinkamoje valstybėje narėje laikomas normaliu panašiai šeimai, b) savo ir savo šeimos narių sveikatos draudimą; ir c) pastovias ir reguliarias lėšas, kurių pakanka sau ir savo šeimos nariams išlaikyti nesinaudojant atitinkamos valstybės narės socialinės paramos sistema. Kadangi Direktyvos 2003/86 7 straipsnio 1 dalyje vartojamas žodis „gali“, valstybės narės gali netaikyti šioje nuostatoje nurodytų reikalavimų.

25. Tam tikrais atvejais pabėgėliams sudaromos palankesnės sąlygos naudotis teise į šeimos susijungimą[25]. Direktyvos 2003/86 10 straipsnio 3 dalis konkrečiai susijusi su nelydimų nepilnamečių pabėgėlių situacija. Pagal šią nuostatą jiems taikomas palankesnis vertinimas[26], užtikrinant šeimos susijungimą su, be kita ko, tėvais[27] arba teisėtais globėjais[28], nenustatant tam tikrų sąlygų, kurios kitu atveju būtų taikomos pagal šią direktyvą. Taigi pagal Direktyvos 2003/86 10 straipsnio 3 dalies a punktą valstybės narės įpareigojamos[29] leisti nelydimam nepilnamečiui pabėgėliui susijungti su tėvais, „netaikydamos šios direktyvos 4 straipsnio 2 dalies a punkte nustatytų sąlygų“.

26. Kadangi Direktyvos 2003/86 4 straipsnio 2 dalies a punkte aiškiai daroma nuoroda į IV skyriuje nustatytas sąlygas, valstybės narės, vykdydamos šeimos susijungimo procedūrą pagal tos direktyvos 10 straipsnio 3 dalies a punktą, negali reikalauti, kad nelydimas nepilnametis

[22] 2019 m. gruodžio 12 d. Sprendimas *Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal (Šeimos susijungimas – Pabėgėlio sesuo)* (C-519/18, EU:C:2019:1070, 35 punktas). Direktyvos 2003/86 4 straipsnis nėra išsamus. Žr., pavyzdžiui, Direktyvos 2003/86 10 straipsnio 2 dalį.

[23] Žr. Direktyvos 2003/86 9 konstatuojamąją dalį. 2012 m. gruodžio 6 d. Sprendime *O ir kt.* (C-356/11 ir C-357/11, EU:C:2012:776, 64 ir 65 punktai) Teisingumo Teismas konstatavo, kad Direktyvos 2003/86 4 straipsnio 1 dalyje pateikiama plati sąvokos „šeimos branduolys“ samprata. Pagal suformuotą jurisprudenciją Direktyvos 2003/86 4 straipsnio 1 dalyje valstybėms narėms nustatomos konkrečios pozityvios pareigos, kurias atitinka aiškiai apibrėžtos subjektyvios teisės, nes šia direktyva reglamentuojamais atvejais valstybės narės įpareigojamos leisti tam tikrų globėjo šeimos narių susijungimą be diskrecijos šiuo klausimu (2019 m. lapkričio 20 d. Sprendimas *Belgische Staat (Implicitinio leidimo sistema)* (C-706/18, EU:C:2019:993, 29 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija)).

[24] 2018 m. balandžio 12 d. Sprendimas *A ir S* (C-550/16, EU:C:2018:248, 34 punktas).

[25] Žr. Direktyvos 2003/86 V skyrių „Pabėgėlių šeimų susijungimas“. Direktyvos 2003/86 8 konstatuojamojoje dalyje numatyta, kad „ypatingas dėmesys turėtų būti skiriamas pabėgėlių padėčiai, atsižvelgiant į priežastis, privertusias juos palikti savo šalį ir neleidusias jiems ten normaliai gyventi su šeima. Dėl to jiems turėtų būti sudarytos palankesnės sąlygos naudotis teise į šeimos susijungimą“.

[26] 2018 m. balandžio 12 d. Sprendimas *A ir S* (C-550/16, EU:C:2018:248, 44 punktas).

[27] Direktyvos 2003/86 10 straipsnio 3 dalies a punkte nurodyti pirmos eilės tiesiosios aukštutinės linijos giminaičiai.

[28] Direktyvos 2003/86 10 straipsnio 3 dalies b punktas.

[29] Šioje nuostatoje vartojama sąvoka „leidžia“. Vadinasi, pagal Direktyvos 2003/86 10 straipsnio 3 dalies a punktą valstybės narės neturi diskrecijos dėl nelydimų nepilnamečių pabėgėlių teisės į šeimos susijungimą su tėvais (2018 m. balandžio 12 d. Sprendimas *A ir S* (C-550/16, EU:C:2018:248, 43 punktas)).

pabėgėlis ar jo tėvai atitiktų Direktyvos 2003/86 7 straipsnio 1 dalies reikalavimus [30]. Iš Direktyvos 2003/86 10 straipsnio 3 dalies a punkto aišku, jog Sąjungos teisės aktų leidėjas aiškiai neįtraukė, be kita ko, reikalavimo, kad nelydimas nepilnametis pabėgėlis būtų priklausomas nuo savo tėvų [31] ir kad jis įvykdytų Direktyvos 2003/86 7 straipsnio 1 dalies reikalavimus [32]. Toks Direktyvos 2003/86 10 straipsnio 3 dalies a punkto reikalavimas atitinka tiek šios nuostatos kontekstą, tiek Direktyvos 2003/86 tikslą suteikti palankesnę apsaugą pabėgėliams ir atsižvelgti į pažeidžiamą nepilnamečių, ypač nelydimų nepilnamečių padėtį. Jei būtų reikalaujama, kad nelydimo nepilnamečio pabėgėlio tėvai atitiktų Direktyvos 2003/86 7 straipsnio 1 dalies reikalavimus, būtų apribotas veiksmingas jos 10 straipsnio 3 dalies a punkto taikymas ir palankus požiūris į nelydimus nepilnamečius pabėgėlius.

B. Nelydimo nepilnamečio pabėgėlio teisė į šeimos susijungimą su kitais jo šeimos nariais – Direktyvos 2003/86 10 straipsnio 2 dalis ir 3 dalies a punktas

27. Teisingumo Teismas yra konstatavęs, kad pabėgėlio sesuo nėra vienas iš globėjo šeimos narių, nurodytų Direktyvos 2003/86 4 straipsnyje [33]. Be to, pagal Direktyvos 2003/86 10 straipsnio 3 dalies a punktą RI neturi teisės į šeimos susijungimą su savo seserimi TY. Šios nuostatos tekstas yra vienareikšmis: ji taikoma tik nelydimiems nepilnamečiams pabėgėliams ir jų tėvams [34].

28. Pagal suformuotą jurisprudenciją nacionalinės valdžios institucijos, remdamosi Direktyva 2003/86, negali išduoti leidimo gyventi šalyje trečiosios šalies piliečiui, neatitinkančiam šioje direktyvoje šiuo tikslu numatytų reikalavimų. Teisingumo Teismas yra konstatavęs, kad nacionalinės teisės aktai, pagal kuriuos leidžiama remiantis Direktyva 2003/86 išduoti leidimą gyventi šalyje asmeniui, kuris neatitinka joje nustatytų reikalavimų, kenkia šios direktyvos veiksmingumui ir prieštarauja ja siekiamiems tikslams [35].

29. Priimdamas Direktyvą 2003/86, kuri taikoma visoms valstybėms narėms, išskyrus Danijos Karalystę ir Airiją, Sąjungos teisės aktų leidėjas neketino išsamiai reglamentuoti visų su šeimos susijungimu susijusių klausimų [36], bet, remdamasis subsidiarumo ir proporcingumo principais, nustatė bendras minimalias taisykles [37]. Taigi Direktyva 2003/86 atliekamas minimalus suderinimas ir neatmetama valstybių narių teisė taikyti nacionalinės teisės nuostatas šeimos susijungimo srityje tais atvejais, kai ši direktyva netaikoma [38]. Taigi Direktyvoje 2003/86 nustatytos sąlygos taikomos nedarant poveikio valstybėms narėms pagal šios direktyvos

[30] Austrijos vyriausybė mano, kad Direktyvos 2003/86 7 straipsnio 1 dalies sąlygos pagal jos 10 straipsnio 3 dalies a punktą taikomos šeimos susijungimui. Ji pabrėžia, kad Direktyvos 2003/86 12 straipsnio 1 dalies pirma pastraipa konkrečiai susijusi su šios direktyvos 7 straipsnio 1 dalyje numatytų reikalavimų taikymu ir pagal ją šie reikalavimai netaikomi. Šios vyriausybės teigimu, Direktyvos 2003/86 10 straipsnio 3 dalies a punkte nėra aiškios nuorodos į jos 7 straipsnio 1 dalies taikymą, todėl jis netaikomas.

[31] 2018 m. balandžio 12 d. Sprendimas *A ir S* (C-550/16, EU:C:2018:248, 34 punktas).

[32] Pagal Direktyvos 2003/86 12 straipsnio 1 dalį valstybės narės nereikalauja, kad pabėgėlis ir (arba) jo šeimos siaurąja prasme nariai atitiktų šios direktyvos 7 straipsnyje nustatytus reikalavimus. Taigi pagal Direktyvos 2003/86 10 straipsnio 3 dalies a punktą nelydimiems nepilnamečiams pabėgėliams suteikiama didesnė apsauga nei pagal Direktyvos 2003/86 12 straipsnio 1 dalies pirmą pastraipą, kuri taikoma tik pabėgėliams ir jų šeimos siaurąja prasme nariams.

[33] 2019 m. gruodžio 12 d. Sprendimas *Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal (Šeimos susijungimas – Pabėgėlio sesuo)* (C-519/18, EU:C:2019:1070, 69 punktas).

[34] Ši nuostata neatsiejama nuo Direktyvoje 2003/86 numatytos „šeimos branduolio“ sąvokos.

[35] 2019 m. lapkričio 20 d. Sprendimas *Belgische Staat (Implicitinio leidimo sistema)* (C-706/18, EU:C:2019:993, 35 ir 37 punktai ir juose nurodyta jurisprudencija).

[36] Žr. Direktyvos 2003/86 3 straipsnio 5 dalį.

[37] Žr. Direktyvos 2003/86 16 konstatuojamąją dalį.

[38] Šiuo klausimu žr. generalinio advokato P. Pikamäe išvadą byloje *Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides (Šeimos susijungimas – Jau suteikta apsauga)* (C-483/20, EU:C:2021:780, 53 punktas) ir generalinio advokato G. Hogan išvadą byloje 1/19 *(Stambulo konvencija)* (EU:C:2021:198, 81 išnaša).

3 straipsnio 5 dalį suteikti teisę atvykti ir gyventi palankesnėmis sąlygomis, remiantis jų atitinkamais nacionalinės teisės aktais [39]. Kai valstybė narė numato tokias palankias sąlygas, jų įgyvendinimą reglamentuoja ne Direktyva 2003/86, o nacionalinė teisė [40], todėl Chartija netaikoma [41].

30. Austrijos vyriausybė per teismo posėdį patvirtino, kad nors Austrijos Respublika mano, kad TY neturi teisės į šeimos susijungimą su RI pagal Direktyvos 2003/86 10 straipsnio 3 dalies a punktą, Austrijos Respublika šiems asmenims suteikia teisę į šeimos susijungimą pagal nacionalinę teisę pagal EŽTK 8 straipsnį. Šis kompetencijos padalijimas tarp Europos Sąjungos ir valstybių narių matyti tiek iš aiškios Direktyvos 2003/86 formuluotės, tiek iš Teisingumo Teismo pateikto nuoseklaus jos nuostatų aiškinimo.

31. Vis dėlto pareiškėjai ir Komisija teigia, kad, siekiant užtikrinti nelydimo nepilnamečio pabėgėlio teisės į šeimos susijungimą su tėvais pagal Direktyvos 2003/86 10 straipsnio 3 dalies a punktą veiksmingumą, ši nuostata turi būti aiškinama taip, kad ši teisė suteikiama šio pabėgėlio neįgaliam broliui ar seseriai. Toks tikslas turi būti pasiektas aiškinant Direktyvos 2003/86 10 straipsnio 3 dalies a punktą atsižvelgiant į Chartijos 7 ir 24 straipsnius, siekiant užtikrinti RI teisę į šeimos susijungimą su tėvais, taigi, ir su seserimi [42].

32. Įgyvendindamos Direktyvos 2003/86 10 straipsnio 3 dalies a punktą valstybės narės turi gerbti Chartijoje, šiuo atveju jos 7 ir 24 straipsniuose, įtvirtintas pagrindines teises. Vis dėlto šios pareigos buvimas negali patvirtinti tokio Direktyvos 2003/86 10 straipsnio 3 dalies a punkto ar kitos šios direktyvos nuostatos aiškinimo, kuris prieštarautų aiškiai jų formuluotei. Toks aiškinimas *contra legem*, nesvarbu, ar remiantis Chartijos nuostatomis, ar veiksmingumo principu, taip pat negalimas, nes juo pažeidžiamas teisinio saugumo principas [43]. Tai, kad Direktyvos 2003/86 10 straipsnio 3 dalies a punkte nėra nuorodos į kitus šeimos narius, taip pat negali būti siejama su Sąjungos teisės aktų leidėjo neapsižiūrėjimu, nes jis konkrečiai numatė situacijas, panašias į nagrinėjamas šioje byloje, kaip aiškiai matyti iš tos direktyvos 4 straipsnio 2 dalies b punkto ir 10 straipsnio 2 dalies.

[39] 2019 m. gruodžio 12 d. Sprendimas *Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal (Šeimos susijungimas – Pabėgėlio sesuo)* (C-519/18, EU:C:2019:1070, 43 punktas). Pagal analogiją žr. 2019 m. kovo 13 d. Sprendimą *E.* (C-635/17, EU:C:2019:192, 32–43 punktai), kuriame aiškinamas Direktyvos 2003/86 3 straipsnio 2 dalies c punktas, į jo taikymo sritį neįtraukiant tarptautinės apsaugos gavėjo šeimos narių trečiųjų šalių piliečių. Nors šie šeimos nariai nepatenka į Sąjungos teisės taikymo sritį, pagal nacionalinę teisę valstybė narė gali jiems taikyti palankesnį vertinimą (2018 m. lapkričio 7 d. Sprendimas *K ir B* (C-380/17, EU:C:2018:877, 34 ir 37 punktai)).

[40] Pagal analogiją žr. 2019 m. lapkričio 19 d. Sprendimą *TSN ir AKT* (C-609/17 ir C-610/17, EU:C:2019:981, 34 ir 49 punktai). Pagal analogiją taip pat žr. 2021 m. liepos 15 d. Sprendimą *The Department for Communities in Northern Ireland* (C-709/20, EU:C:2021:602, 82 ir 83 punktai) dėl 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2004/38/EB dėl Sąjungos piliečių ir jų šeimos narių teisės laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje, iš dalies keičiančios Reglamentą (EEB) Nr. 1612/68 ir panaikinančios direktyvas 64/221/EEB, 68/360/EEB, 72/194/EEB, 73/148/EEB, 75/34/EEB, 75/35/EEB, 90/364/EEB, 90/365/EEB ir 93/96/EEB (OL L 158, 2004, p. 77; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 5 t., p. 46).

[41] Pagal analogiją žr. 2021 m. birželio 10 d. Sprendimą *Land Oberösterreich (Parama būstui)* (C-94/20, EU:C:2021:477, 60–63 punktai).

[42] Taip pat žr. Direktyvos 2003/86 2 konstatuojamąją dalį.

[43] Pagal analogiją dėl nacionalinės teisės aiškinimo *contra legem* žr. 2016 m. balandžio 19 d. Sprendimą *DI* (C-441/14, EU:C:2016:278, 32 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija). Šioje jurisprudencijoje apibūdinti principai taikomi aiškinant Sąjungos ir nacionalinę teisę. Pagal analogiją taip pat žr. Lenaerts, K. ir Gutiérrez-Fons, J., „To Say What the Law of the ES Is: Methods of Interpretation and the European Court of Justice“, EUI AEL 2013/9, p. 16, kur autoriai teigia, kad „where a provision of ES law is open to several interpretations, preference must be given to that interpretation which ensures that the provision retains its effectiveness <…> It goes without saying that general principle of interpretation must not trespass on the limit of „*contra legem*“ [jeigu Sąjungos teisės nuostata gali būti aiškinama keliais būdais, pirmenybę reikia teikti tokiam aiškinimui, kuriuo užtikrinama, kad nuostata išliktų veiksminga <…> Savaime suprantama, kad taikant šį bendrąjį aiškinimo principą neturi būti aiškinimo *contra legem*].

33. Direktyvos 2003/86 10 straipsnio 2 dalyje valstybėms narėms aiškiai leidžiama suteikti teisę į šeimos susijungimą pabėgėlio šeimos nariams, kurie nėra nurodyti šios direktyvos 4 straipsnyje, kai šie asmenys yra pabėgėlio išlaikomi [44]. Direktyvos 2003/86 10 straipsnio 2 dalyje kiekvienai valstybei narei suteikiama galimybė nuspręsti, ar šitaip išplėsti Direktyvos 2003/86 taikymo sritį. Joje valstybėms narėms taip pat suteikiama plati diskrecija pasirinkti Direktyvos 2003/86 4 straipsnyje nenurodytus pabėgėlio šeimos narius, kurių atžvilgiu taip išplėsti taikymo sritį [45].

34. Iš Teisingumo Teismo turimos bylos medžiagos aišku, kad Austrijos Respublika nusprendė nepasinaudoti Direktyvos 2003/86 10 straipsnio 2 dalyje numatyta galimybe. Bet kuriuo atveju TY yra priklausoma nuo savo tėvų, o ne nuo brolio RI [46]. Teisingumo Teismas yra konstatavęs, kad nacionalinės teisės aktai, neatitinkantys Direktyvos 2003/86 10 straipsnio 2 dalyje nustatytos priklausymo sąlygos, prieštarauja šios direktyvos tikslams, nes pagal juos leidžiama, kad šia direktyva suteiktas statusas būtų suteikiamas asmenims, neatitinkantiems šiam statusui įgyti nustatytų sąlygų [47].

35. Teisingumo Teismas taip pat yra nusprendęs, kad pagal Chartiją iš valstybių narių neatimama teisė nuspręsti įgyvendinti Direktyvos 2003/86 10 straipsnio 2 dalį ir nagrinėti ja remiantis pateiktus prašymus dėl šeimos susijungimo [48]. Vadinasi, Teisingumo Teismas negali keisti ar išplėsti Direktyvos 2003/86 10 straipsnio 2 dalies teksto ir taikymo srities remiantis Chartijos 7 ar 24 straipsniais [49]

36. Taigi siūlau Teisingumo Teismui nuspręsti, kad pagal Direktyvos 2003/86 10 straipsnio 2 dalį ir 3 dalies a punktą, aiškinamus atsižvelgiant į Chartijos 7 ir 24 straipsnius, RI neturi teisės į šeimos susijungimą su savo seserimi TY. Nepageidaujamas šių nuostatų taikymo srities išplėtimas prieštarautų naujausiai Teisingumo Teismo jurisprudencijai, pakenktų Direktyvos 2003/86 veiksmingumui ir suardytų apdairiai teisės aktuose nustatytą pusiausvyrą, kurią Europos Sąjungai ir valstybėms narėms pavyko pasiekti.

37. Teisingumo Teismo jurisprudencija, susijusi su SESV 20 straipsniu ir Sąjungos pilietybe, kurią nurodė prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, taip pat negali būti taikoma pagal analogiją siekiant pateisinti Direktyvos 2003/86 taikymo srities išplėtimą [50]. Sprendime

[44] Pagal analogiją žr. 2019 m. kovo 13 d. Sprendimą *E.* (C-635/17, EU:C:2019:192, 48 punktas).

[45] 2019 m. gruodžio 12 d. Sprendimas *Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal (Šeimos susijungimas – Pabėgėlio sesuo)* (C-519/18, EU:C:2019:1070, 39 ir 40 punktai). Direktyvos 2003/86 10 konstatuojamojoje dalyje nurodyta, kad „valstybės narės turi pačios nuspręsti, ar jos nori leisti šeimos susijungimą tiesiosios aukštutinės giminystės linijos giminėms, nesusituokusiems pilnamečiams <...>“.

[46] Nors pareiškėjai per teismo posėdį nurodė, kad RI savo šeimai į Siriją siunčia apie 100 EUR per mėnesį, nėra jokių įrodymų, kad TY būtų priklausoma nuo RI.

[47] 2019 m. gruodžio 12 d. Sprendimas *Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal (Šeimos susijungimas – Pabėgėlio sesuo)* (C-519/18, EU:C:2019:1070, 42 punktas). Direktyvos 2003/86 6 konstatuojamojoje dalyje nurodyta, kad, „remiantis bendrais kriterijais, turėtų būti nustatytos materialinės sąlygos naudotis teise į šeimos susijungimą“. Taip pat pagal analogiją žr. 2018 m. lapkričio 7 d. Sprendimą *K ir B* (C-380/17, EU:C:2018:877, 44, 48 ir 49 punktai), kuriame Teisingumo Teismas konstatavo, kad Direktyvos 2003/86 12 straipsnio 1 dalies trečia pastraipa taptų neveiksminga ir neaiški, jeigu valstybė narė pagal ją negalėtų nustatyti prašymo dėl šeimos susijungimo pateikimo termino.

[48] 2019 m. gruodžio 12 d. Sprendimas *Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal (Šeimos susijungimas – Pabėgėlio sesuo)* (C-519/18, EU:C:2019:1070, 65 punktas).

[49] Chartijos 51 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad jos nuostatos skirtos valstybėms narėms tik tais atvejais, kai šios įgyvendina Sąjungos teisę. Pagal Chartijos 51 straipsnio 2 dalį Chartija neišplečia Sąjungos teisės taikymo srities už Sąjungai suteiktų įgaliojimų ribų, nenustato Sąjungai naujų įgaliojimų ar užduočių ir nepakeičia Sutartyse nustatytųjų. Šiuo klausimu žr. 2021 m. liepos 15 d. Sprendimą *The Department for Communities in Northern Ireland* (C-709/20, EU:C:2021:602, 85 punktas).

[50] 2011 m. kovo 8 d. Sprendimas *Ruiz Zambrano* (C-34/09, EU:C:2011:124); 2011 m. lapkričio 15 d. Sprendimas *Dereci ir kt.* (C-256/11, EU:C:2011:734) ir 2017 m. gegužės 10 d. Sprendimas *Chavez-Vilchez ir kt.* (C-133/15, EU:C:2017:354). Taip pat žr. 2021 m. liepos 15 d. Sprendimą *The Department for Communities in Northern Ireland* (C-709/20, EU:C:2021:602).

Ruiz-Zambrano[51] Teisingumo Teismas, be kita ko, konstatavo, kad pagal SESV 20 straipsnį valstybei narei draudžiama atsisakyti suteikti išlaikomus mažamečius vaikus turinčiam trečiosios šalies piliečiui teisę gyventi šių vaikų gyvenamosios vietos ir pilietybės valstybėje narėje, jeigu šiuo sprendimu iš šių vaikų būtų atimta galimybė veiksmingai naudotis tuo, kas sudaro su Sąjungos pilietybe susijusių teisių esmę. Tame sprendime Teisingumo Teismas pabrėžė, kad Sąjungos pilietybė yra „pagrindinis valstybių narių piliečių statusas“[52]. Trečiųjų šalių piliečių, įskaitant pabėgėlius, statusas gali būti lyginamas su Sąjungos piliečių statusu tik tuo atveju, kai pagal Sąjungos teisę trečiųjų šalių piliečiams konkrečiai suteikiamos panašios teisės ir pareigos[53].

C. Suaugusių nesusituokusių vaikų teisė į šeimos susijungimą, kai jie dėl sveikatos būklės negali patenkinti savo poreikių – Direktyvos 2003/86 4 straipsnio 2 dalies b punktas

38. Direktyvos 2003/86 4 straipsnio 2 dalies b punkte numatyta, kad valstybės narės gali leisti atvykti ir gyventi šalyje globėjo ar jo sutuoktinio suaugusiems nesusituokusiems vaikams, jeigu šie vaikai dėl sveikatos būklės objektyviai negali patenkinti savo poreikių. Šiomis aplinkybėmis reikia laikytis Direktyvos 2003/86 IV skyriuje nustatytų sąlygų.

39. Nors nėra aišku, ar Austrijos Respublika nusprendė pasinaudoti Direktyvos 2003/86 4 straipsnio 2 dalies b punkte numatyta galimybe[54], šioje nuostatoje kalbama apie globėjo šeimą siaurąja prasme, o ne apie jo brolius ir seseris. Taigi TY negali remtis jos tekstu, reikalaudama teisės į šeimos susijungimą su RI. Kaip matyti iš šios išvados 36 ir 37 punktų, pagal Teisingumo Teismo jurisprudenciją apsaugos, kuri pagal Direktyvos 2003/86 4 straipsnio 2 dalies b punktą suteikiama kitiems asmenims, išplėtimas prieštarauja Direktyvos 2003/86 tikslams. Chartija taip pat negali veikti taip, kad būtų apribotas valstybių narių pasirinkimas dėl šios nuostatos įgyvendinimo[55].

40. Nors RI ir jo sesuo TY neturi teisės į šeimos susijungimą pagal Direktyvos 2003/86 4 straipsnio 2 dalies b punktą, jo tėvai CR ir GF turi teisę į šeimos susijungimą su RI pagal šios direktyvos 10 straipsnio 3 dalies a punktą. Patenkinus jų prašymą dėl šeimos susijungimo, pagal Direktyvos 2003/86 13 straipsnio 2 dalį CR ir GF taip pat turi teisę gauti leidimą gyventi Austrijos Respublikoje. Sprendime *O ir kt.*[56] Teisingumo Teismas pažymėjo, kad teisėtai valstybėje narėje gyvenantys trečiųjų šalių piliečiai, siekiantys pasinaudoti šeimos susijungimu, turi būti pripažįstami „globėjais“, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2003/86 2 straipsnio c punktą. CR ir GF turėtų teisę į šeimos susijungimą su TY pagal Direktyvos 2003/86 4 straipsnio 2 dalies b punktą, jeigu Austrijos Respublika pasinaudotų šia

[51] 2011 m. kovo 8 d. sprendimas (C-34/09, EU:C:2011:124).

[52] 2011 m. kovo 8 d. Sprendimas *Ruiz Zambrano* (C-34/09, EU:C:2011:124, 41 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

[53] Pavyzdžiui, žr. Direktyvos 2003/86 3 konstatuojamąją dalį ir 13 straipsnį. Pagal analogiją taip pat žr. 2003 m. lapkričio 25 d. Tarybos direktyvą 2003/109/EB dėl trečiųjų valstybių piliečių, kurie yra ilgalaikiai gyventojai, statuso (OL L 16, 2004, p. 44; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 6 t., p. 272). Direktyvos 2003/86 taikymo srities išplėtimo apribojimai, patvirtinti šios išvados 36 ir 37 punktuose nurodytoje jurisprudencijoje, *mutatis mutandis* taikomi šeimos susijungimui pagal Direktyvos 2003/86 10 straipsnio 3 dalies a punktą.

[54] Nyderlandų vyriausybė per teismo posėdį nurodė, ir Austrijos vyriausybė to neginčijo, kad Austrijos Respublika pasinaudojo pagal Direktyvos 2003/86 4 straipsnio 2 dalies b punktą numatyta galimybe.

[55] Pagal analogiją žr. 2019 m. gruodžio 12 d. Sprendimą *Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal (Šeimos susijungimas – Pabėgėlio sesuo)* (C-519/18, EU:C:2019:1070, 42 ir 65 punktai).

[56] 2012 m. gruodžio 6 d. Sprendimas *O ir kt.* (C-356/11 ir C-357/11, EU:C:2012:776, 68 punktas).

galimybe. Kai valstybės narės pasinaudoja šia galimybe, jos įgyvendina Sąjungos teisę. Taigi šiuo tikslu nacionalinės teisės aktais turi būti paisoma Chartijoje įtvirtintų pagrindinių teisių ir proporcingumo principo [57].

41. CR, GF ir TY kartu pateikė prašymą dėl šeimos susijungimo su RI. Atsižvelgiant į jų šeimos ryšių pobūdį ir sunkią TY negalią, jų prašymai turėtų būti nagrinėjami vienu metu [58], siekiant nustatyti visas jų teises ir pareigas pagal Sąjungos teisę, įskaitant pagal Direktyvos 2003/86 4 straipsnio 2 dalies b punktą, 10 straipsnio 3 dalies a punktą ir 13 straipsnį, siejamus su Chartijos 7 straipsniu ir 24 straipsnio 2 ir 3 dalimis [59]. Šiuo klausimu pagal suformuotą jurisprudenciją Direktyvos 2003/86 17 straipsnyje reikalaujama prašymus dėl šeimos susijungimo nagrinėti atsižvelgiant į kiekvieną konkretų atvejį. Įgyvendindamos Direktyvą 2003/86 ir nagrinėdamos tokius prašymus, kompetentingos nacionalinės valdžios institucijos turi proporcingai ir pagrįstai įvertinti visus esamus interesus [60]. Be to, reikia atsižvelgti į nepilnamečių vaikų interesus ir ypatingas nelydimų nepilnamečių pabėgėlių aplinkybes [61].

42. Taigi reikalavimas, kad tokie pareiškėjai, kaip CR ir (arba) GF [62], turėtų leidimą gyventi šalyje pagal Direktyvos 2003/86 13 straipsnio 2 dalį prieš nagrinėjant TY prašymą dėl šeimos susijungimo su tėvais pagal tos direktyvos 4 straipsnio 2 dalies b punktą, prieštarauja jos ir Chartijos 7 straipsnio ir 24 straipsnio 2 ir 3 dalių tikslams. Be to, toks fragmentiškas požiūris pažeistų RI teisę į šeimos susijungimą pagal Direktyvos 2003/86 10 straipsnio 3 dalies a punktą.

43. Austrijos Respublika gali reikalauti, kad šeimos susijungimas pagal Direktyvos 2003/86 4 straipsnio 2 dalies b punktą priklausytų nuo to, ar įvykdyti šios direktyvos 7 straipsnio 1 dalyje numatyti reikalavimai. Šie reikalavimai taikomi tik TY, nes CR ir GF yra atleisti nuo jų pagal Direktyvos 2003/86 10 straipsnio 3 dalies a punktą [63]. Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad leidimas susijungti šeimai yra bendra taisyklė, todėl Direktyvos 2003/86 7 straipsnio 1 dalyje numatyta galimybė turi būti aiškinama siaurai. Valstybės narės neturi naudotis savo diskrecija, kad pakenktų tikslui skatinti šeimos susijungimą [64]. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi patikrinti, ar kompetentingos institucijos laikėsi arba laikysis Direktyvos 2003/86 7 straipsnio 1 dalies reikalavimų.

[57] Pagal analogiją žr. 2019 m. gruodžio 12 d. Sprendimą *Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal (Šeimos susijungimas – pabėgėlio sesuo)* (C-519/18, EU:C:2019:1070, 61–67 punktai).

[58] Austrijos vyriausybė per teismo posėdį patvirtino, kad visi aptariami prašymai buvo nagrinėjami vienu metu.

[59] Pagal analogiją žr. 2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 604/2013, kuriuo išdėstomi valstybės narės, atsakingos už trečiosios šalies piliečio arba asmens be pilietybės vienoje iš valstybių narių pateikto tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą, nustatymo kriterijai ir mechanizmai (nauja redakcija) (OL L 180, 2013, p. 31), 16 straipsnio 1 dalį. Reglamento Nr. 604/2013 16 straipsnio 1 dalyje, be kita ko, numatyta, kad tais atvejais, kai sunkią negalią turintis prašytojas yra priklausomas nuo valstybėje narėje teisėtai gyvenančio vieno iš tėvų pagalbos, ta valstybė narė paprastai laiko kartu arba sujungia prašytoją su tuo vienu iš tėvų. Pagal šio reglamento 17 konstatuojamąją dalį šia nuostata siekiama leisti valstybėms narėms sujungti „šeimos narius“, kai tai būtina dėl humanitarinių priežasčių. Pagal analogiją taip pat žr. 2012 m. lapkričio 6 d. Sprendimą *K* (C-245/11, EU:C:2012:685, 26–54 punktai).

[60] 2016 m. balandžio 21 d. Sprendimas *Khachab* (C-558/14, EU:C:2016:285, 43 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

[61] Pagal analogiją žr. 2018 m. lapkričio 7 d. Sprendimą *K ir B* (C-380/17, EU:C:2018:877, 26–36 punktai).

[62] CR ir GF turi teisę į šeimos susijungimą su RI pagal Direktyvos 2003/86 10 straipsnio 3 dalies a punktą, todėl turi teisę į leidimą gyventi šalyje pagal šios direktyvos 13 straipsnio 2 dalį.

[63] Žr. šios išvados 26 punktą.

[64] 2010 m. kovo 4 d. Sprendimas *Chakroun* (C-578/08, EU:C:2010:117, 43 punktas).

VI. Išvada

44. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, siūlau Teisingumo Teismui taip atsakyti į *Verwaltungsgericht Wien* (Vienos administracinis teismas, Austrija) pateiktą trečiąjį prejudicinį klausimą:

2003 m. rugsėjo 22 d. Tarybos direktyvos 2003/86/EB dėl teisės į šeimos susijungimą 4 straipsnio 2 dalies b punktas, 10 straipsnio 3 dalies a punktas, 13 straipsnio 2 dalis ir 17 straipsnis, taip pat Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 7 straipsnis ir 24 straipsnio 2 ir 3 dalys turi būti aiškinami taip, kad nelydimo nepilnamečio pabėgėlio neįgalus suaugęs brolis ar sesuo, kurie dėl sveikatos būklės yra visiškai priklausomi nuo tėvų, turi teisę į šeimos susijungimą su savo tėvais ir nepilnamečiais broliais bei seserimis pagal Sąjungos teisę, jeigu atitinkama valstybė narė pasinaudojo Direktyvos 2003/86 4 straipsnio 2 dalies b punkte numatyta galimybe.